

ELŻBIETA PIETRAŚ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4613-697X>

Uniwersytet Gdański

PATRONIMIKUM JAKO ELEMENT TOŻSAMOŚCI NARODOWO-RELIGIJNEJ W ROSJI

PATRONIMICUM AS AN ELEMENT OF NATIONAL-RELIGIOUS IDENTITY IN RUSSIA

This article addresses the topic of patronymics in the Russian language. It considers the trends affecting the increasingly impoverished use of patronymics in everyday communication, mass media, and business communication. Some grassroots movements are attempting to replace it with a matronym in certain instances. Those who advocate for the continued use of patronymics cite the Russian government and the Orthodox Church as defenders of this practice. They argue that patronymics reflect the Russian people's distinct identity and unique cultural and religious heritage. The use of patronymics is seen as a manifestation of the Russian national and religious social consciousness.

Keywords: patronymic, language policy, matronym, Russian religious identity, Russian national identity

Patronimikum jest terminem z dziedziny onomastyki. Według definicji *Słownika języka polskiego* patronimikum, patronimicum, patronimik to „[...] nazwisko, nazwa lub przydomek utworzone od imienia, nazwiska albo nazwy urzędu ojca albo przodków”¹. Patronimika używane są w wielu krajach na całym świecie, zwłaszcza w kulturach, gdzie tradycja rodowa ma duże znaczenie, np. w Skandynawii, w Gruzji, w Arabii Saudyjskiej, w Indiach. Trójczłonowe zestawienia antroponimiczne, które zawierają imię, patronimikum i nazwisko, są szczególnie popularne w Hiszpanii i Ameryce Łacińskiej, Gruzji, w wielu krajach arabskich, w społeczności żydowskiej.

W tradycji słowiańskiej trójczłonowy model nazewniczy funkcjonuje do tej pory w Rosji, Białorusi, częściowo w Bułgarii i Ukrainie.

¹ *Słownik języka polskiego: patronimikum*, PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/patronimikum;2498889.html> (20.11.2024).

W pozostałej części Europy przyjęte jest imię dwuczłonowe — imię osobiste i nazwisko, co jest kontynuacją tradycji zaczerpniętej ze starożytnego Rzymu.

Specyficzną formą patronimu w Rosji jest imię odojcowskie, inaczej *отчество*, o węższym zakresie znaczeniowym². *Толковый словарь Ушакова* definiuje *отчество* następująco: „[...] наименование по отцу, состоящее из основы имени отца и окончаний -ович, -евич (-овна, -евна) или -ич (-ична) и обычно прибавляемое к собственному имени”³. Według definicji encyklopedycznej *отчество* to część imienia rodzowego nadawana dziecku podczas rejestracji narodzin. Imię odojcowskie tworzone jest od imienia ojca lub inaczej — za wskazaniem matki, w przypadku, gdy ta nie jest mężatką⁴.

Marija Rut wskazuje na wiele historycznych funkcji *отчества* — funkcję socjalizacyjną, maturacyjną (wskazywanie na dorosły wiek osoby), statusową (podkreślanie wysokiego statusu), honoryfikującą (wzbudzanie w innych szacunku) i jako imię osobiste⁵. Użycie *отчества* łączy się z osiągnięciem dojrzałości i pewnego autorytetu. Granica wiekowa, od której jest używane, to dwadzieścia pięć lat⁶.

Same formacje patronimiczne były już znane przed Chrystusem, a w kronikach staroruskich pojawiły się w 945 roku, jeszcze jako konstrukcje typu „Aleksiej, syn Borysa”. Były wtedy jednak rzadkością. Moda na patronimika przyszła na Ruś wraz z wpływami litewskimi. W XII wprowadzono imiona odojcowskich najpierw w Nowogrodzie, a potem na całą Rusi⁷.

Patronimikum jako formę nobilitującą wprowadził car Piotr I, nadając imiona odojcowskie zakończone na „-вич” wysoko urodzonym

² Patrz: M. Mordań, *Imiona odojcowskie w metrykach parafii prawosławnej w Białowieży na przełomie XIX i XX wieku*, „Przegląd Rusycystyczny” 2023, nr 4 (184).

³ Д. Н. Ушаков, *Толковый словарь Ушакова: отчество*, <https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=43604> (21.11.2024).

⁴ А. М. Прохоров (red.), *Большой энциклопедический словарь*, 2000, <https://rus-big-enc-dict.slovaronline.com> (20.11.2024).

⁵ М. Рут, *Вокруг отчества: почти публицистические заметки*, „Вопросы ономастики” 2021, т. 18, no. 1, s. 225.

⁶ С. В. Дьяченко, *Откуда взялось отчество?* Сут. за: *Нужно ли нашему человеку отчество?*, „Полтавщина” 17.12.2017, <https://poltava.to/project/3201/> (21.11.2024).

⁷ Patrz: А. В. Суперанская, *Имя — через века и страны*, Наука, Москва 1990, s. 8; Н. А. Петровский, *Словарь русских личных имен*, Русский Язык, Москва 1984, s. 18.

i zasłużonym. Pozostali członkowie wspólnoty narodowej nie mieli prawa ich używać⁸. Katarzyna Wielka spopularyzowała krótkie postacie imion odojcowskich, tzw. półotczestwa⁹ z zakończeniem na „-ов”. Podkreślały one niższą rangę urzędnika Imperium Rosyjskiego. Rozkwit popularności otczestwa to wiek dziewiętnasty, co znalazło odzwierciedlenie w dziełach klasyków literatury rosyjskiej¹⁰. Warto zauważyć, że równoległe do imion odojcowskich w przedrewolucyjnej Rosji funkcjonowały zwroty grzecznościowe „господин”, „госпожа” odpowiadające polskim formom „pan” i „pani”¹¹.

Władze radzieckie nadawały patronimikum wszystkim obywatelom w myśl zasady równości. Miało to wymiar propagandowy, świadczyło o nobilitacji prostego ludu¹². Odstępowano od tej zasady w przypadku paralelnie stosowanego zwrotu „товарищ”, po którym dopuszczano użycie samego nazwiska¹³ oraz w nielicznych wyjątkach w odniesieniu do ludzi sztuki, sportu, osób publicznych i powszechnie znanych¹⁴. Ich imiona i nazwiska funkcjonowały w charakterze pseudonimów scenicznych¹⁵. Ta reguła jest dzisiaj nadal aktualna i obejmuje również polityków.

Styl oficjalny języka wymusza na użytkowniku użycia pełnej trójczłonowej formy identyfikacji: nazwisko, imię i imię ojcowskie (ФИО — фамилия, имя, отчество, np. Рахманинов Сергей Васильевич). Dozwolona jest zmiana szyku tak, by patronimikum znajdowało się po imieniu i przed nazwiskiem, np. Людмила Стефановна Петрушевская. W sytuacji nieoficjalnej najczęściej stosowaną formą jest forma dwuczłonowa — nazwisko i imię, np.

⁸ *Нужно ли нашему человеку отчество?*, „Полтавщина”, <https://poltava.to/project/3201/> (21.11.2024).

⁹ Formy patronimikum morfologicznie identyczne z nazwiskami zakończonymi na „-ов”, „-ев”, „-ин”, najczęściej towarzyszyły im słowa „сын”, „сёрка”, „дзיעи”.

¹⁰ *Почему в Европе не используют отчество, а в России оно есть у всех и что такое матчество*, „Проект Культурология.РФ”, <https://kulturologia.ru/blogs/221020/47912/> (21.11.2024).

¹¹ E. Kiselev, *Some Aspects of Russian Business Communication*, „The Journal of International Business Communication” 2018, nr 77, s. 6.

¹² М. Рут, *Вокруг отчества...*, s. 226.

¹³ L. Minaeva, *From Comrades to Consumers. Interpersonal Aspects of the Lexicon*, w: P. Chilton, M.V. Ilyin, J.L. Mey (red.), *Political Discourse in Transition in Europe 1989–1991*, <https://kwansei.repo.nii.ac.jp/record/19599/files/66-4.pdf> (21.11.2024).

¹⁴ Przykładem byli Aleksandr Siergiejewicz Puszkina, Lew Nikołajewicz Tołstoj i Ałła Pugaczowa, która w okresie pieriestrojki zyskała imię odojcowskie.

¹⁵ М. Рут, *Вокруг отчества...*, s. 226–227.

Германчук Владимир lub imię i imię odojcowskie, np. Надежда Викторовна oraz forma jednoczłonowa. W wariacie jednoczłonowym znajdziemy podtypy – imię pełne, np. Евгений, deminutywy np. Гена, Женя, Геша i hipokorystyki, wyrazy pieszczotliwe – Женька, Женечка, Евгеньюшка. Rzadziej występuje samo imię odojcowskie (pełne lub w formie zredukowanej), np. Михална; Палыч lub samo nazwisko¹⁶.

Obecnie odejście od użycia imienia odojcowskiego bezpośrednio łączy się z jednej strony z zachodzącymi w rosyjskim społeczeństwie procesami socjologicznymi – zainteresowaniem zachodnimi wzorcami kulturowymi, ruchami feministycznymi i równościowymi¹⁷, z drugiej zaś – z cyfryzacją i tworzeniem się społeczeństwa informacyjnego, dla którego najcenniejszym towarem jest informacja, będąca dobrem niematerialnym. W procesie komunikacji kluczowe znaczenie ma umiejętność posługiwanie się słowem i wykorzystanie adekwatnej liczby środków wyrazu w myśl zasady ekonomii językowej¹⁸. Z tego powodu część społeczeństwa uważa patronimikum za barierę w komunikacji i przeżytek dawnego systemu biurokratycznego¹⁹. Z tym podejściem nie zgadza się konserwatywna część opinii publicznej i obecnie rządzący, dla których kwestia istnienia patronimikum jest sprawą światopoglądową. Problematyka patronimikum wykracza poza ramy onomastyki i ma ścisły związek z socjolingwistyką i psychologią społeczną²⁰.

Odejście od patronimikum jest trudne zwłaszcza w zhierarchizowanych środowiskach, w których występuje asymetria w komunikacji z powodu wyższego statusu komunikacyjnego jednej ze stron, np. wykładowca–student. W relacjach biznesowych imię odojcowskie zwyczajowo nie jest już stosowane. W dużych firmach najczęściej są używane następujące zwroty adresatywne: imię+zaimek osobowy Wy i czasownik w liczbie mnogiej. Jest to wyraz szacunku i przejaw stylu

¹⁶ B. Gasek, *Osobliwości użycia formy. imię + imię odojcowskie w rosyjskojęzycznej komunikacji politycznej i medialnej*, „Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie” 2023, nr 12, s. 72–73.

¹⁷ И. Пахомова, *Новые процессы в русском речевом этикете*, „Полилингвистичность и транскультурные практики” 2012, no. 3, s. 63; М. Кронгауз, *Русский язык на грани нервного срыва*, Знак, Москва 2009, s. 113.

¹⁸ K. Sitkowski, *Kompresja tekstowa jako realizacja założeń ekonomii językowej*, „Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze” 2011, nr 1(5), s. 153–154.

¹⁹ И. Пахомова, *Новые процессы...*, s. 63.

²⁰ H. Milejkowska, *Patronimica wschodniosłowiańskie w XI–XV*, „Biuletyn PTJ” 1967, t. XXV, s. 177.

oficjalnego²¹. W kontaktach międzynarodowych jest to rozwiązanie racjonalne, gdyż dla dużej części obcokrajowców wymowa patronimikum jest kłopotliwa. Z drugiej strony zastosowanie patronimikum stanowi ułatwienie dla kogoś, kto nie zna płci kontrahenta, aby móc na podstawie jego fleksji zidentyfikować płeć interlokutora²².

Na odejście od patronimików we współczesnym języku rosyjskim wywarły wpływ również rosyjskie mass media. Uczestnicy programów informacyjnych i talk show proszeni są o przedstawianie się tylko z imienia i nazwiska. Na paskach, które są pokazywane na dole ekranu, nie są umieszczane imiona odojcowskie²³.

Warto zaznaczyć, że w rosyjskim społeczeństwie od lat panuje moda na pomijanie patronimików. Młode pokolenie Rosjan odbiera patronimikum negatywnie, gdyż kojarzy je ze starością, z „poważnymi wujkami i ciotkami”, z którymi młodzi nie chcą się identyfikować²⁴. Imiona odojcowskie kojarzone są też przez nich jednoznacznie z epoką radziecką²⁵. Znany liberalny kulturolog Aleksandr Lipnickij zasłynął wypowiedzią, że imię odojcowskie nie umrze dopóty, dopóki Rosjanie będą tkwić w ustroju totalitarnym. Odejście od patronimikum, będzie znakiem, że społeczeństwo dojrzewa do demokratycznych zmian²⁶.

Przeciwnie obowiązkowemu patronimikum są także matki dzieci, których ojcami są obcokrajowcy. Otczestwa utworzone od zagranicznych imion brzmią dla Rosjan często karykaturalnie, np. Siergiej Kwentinowicz, Olga Sachipzadowna, Anna Barakowna itp. Ponadto częstą praktyką jest zniekształcanie patronimikum przez urzędników lub ich zruszczane (jak za czasów ZSRR), np. gdy imię ojca brzmi Patrick, a ekwiwalent rosyjski brzmi Патрикей, tworzone jest patronimikum Патрикеевна dla dziewczynki (tak samo Andre — Андреевна, Pierre — Петровна)²⁷.

²¹ Н. Формановская, *Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход*, Русский язык, Москва, 2002, s. 164–165.

²² E. Vargahovskis, *Public Diplomacy in Other Words... Russian Words: Systematic Literature Review on Public Diplomacy in the Russian Language*, „Journal of Diplomacy” 2024, vol. 4, nr 1, s. 135.

²³ E. Kiselev, *Some Aspects of Russian Business Communication...*, s. 6.

²⁴ Почему в Европе не используют отчество, а в России оно есть у всех и что такое матчество? „Культурология.РФ”, <https://kulturologia.ru/blogs/221020/47912/> (21.11.2024).

²⁵ Б.Ю. Норман, Н. Райнохова, *Отчество как один из символов русской культуры*, „Вопросы ономастики” 2020, nr 2 (17), s. 329–332.

²⁶ М. Рут, *Вокруг отчества...*, s. 226.

²⁷ А.Ф. Азнабаева, *Патронимы в паспортной формуле именовании личности в Российской Федерации: экзистенциальные парадоксы и норма*,

Ważną grupą opowiadającą się za usunięciem imienia odojcowskiego są feministki i samotne matki, dla których jest ono przejawem patriarchalnej struktury rodziny. Jak podkreśla Marija Rut, w ustroju patriarchalnym imię odojcowskie jest drugim obok nazwiska sposobem zaznaczenia hierarchii w rodzinie, na czele której stoi mężczyzna. Nazwisko i imię odojcowskie wyrażają związek dzieci z ojcem i ich przynależność do jego rodu²⁸.

Jak pokazały przeprowadzone w sieci badania czasopisma „Letodor” samotne matki, które nie chcą, by dziecko posiadało patronimikum po ojcu, w pierwszej kolejności korzystają z wariantu patronimikum po dziadku dziecka (identycznego z ich patronimikum) (33%), wybierają przypadkowe, kierując się względami estetyki (18%), albo utworzone od imienia matki (7%) lub od imienia idola, szanowanej osoby (2%), najrzadziej wybierają losowo (2%)²⁹.

Spór medialny o sens patronimikum w Rosji powrócił z nową siłą, po nagłośnieniu prób nadawania dzieciom tzw. matronimów³⁰. Temat ten mocno podzielił rosyjskie społeczeństwo, a w czerwcu 2023 roku władze rosyjskie wydały oświadczenie, w którym mowa, że stosowanie matronimów nie jest dopuszczalne, gdyż, jak wyraziła się przewodnicząca Komitetu Dumy ds. Rodziny, Kobiet i Dzieci Nina Ostanina „это нарушает православные традиции” и „опирается на западные ценности”³¹.

Cerkiew prawosławna propaguje pogląd, że feminizacja społeczeństwa, której przejawem jest negacja imienia odojcowskiego, może przyczynić się do rozbitcia instytucji rodziny³². Były Przewod-

„Филологические науки. Вопросы теории и практики”, nr 5–1(71), <https://cyberleninka.ru/article/n/patronimy-v-pasportnoy-formule-imenovaniyalichnosti-v-rossiyskoy-federatsii-ekzistsentsialnye-paradoksy-i-norma/viewer> (29.01.2025).

²⁸ M. Rut, *Вокруг отчества...*, s. 226.

²⁹ Н. Астопожникова, *Какое отчество мать-одиночка может дать своему ребенку (по закону и по совести)*, „Letodor”, <https://letidor.ru/psihologiya/kakoe-otchestvo-mat-odinochka-mozhet-dat-svoemu-rebenku-po-zakonu-i-po-sovesti.htm> (21.11.2024).

³⁰ А. Горшков, *Фамилия, имя... матчество?*, <https://gramota.ru/journal/stati/zhizn-yazyka/familiya-ima-matchestvo> (21.22.2024).

³¹ Е. Васильченко, „Путь в никуда”: в Госдуме выступили против „матчества” в документах, „News.ru”, <https://news.ru/cis/deputat-gosdumy-vystupila-protiv-matchestva-v-rossijskih-svidetelstvah-o-rozhdenii/> (21.11.2024).

³² *Томский священник не поддерживает идею давать „матчество” ребенку*, „Государственный Интернет-Канал ‘Россия’”, <https://www.tvtomsk.ru/news/55900-svjaschennik.html> (21.11.2024).

niczący Patriarszej Komisji ds. Rodziny ks. Dmitrij Smirnow oficjalnie skrytykował odejście od patronimikum i pomysły wprowadzenia matronimów³³. Cerkiew ocenia negatywnie również pomijanie patronimikum w codziennej komunikacji. W czasopiśmie cerkiewnym „Православный вестник”, czytamy: „Не может нормальный человек в 80 лет быть ‘просто Наташей’! Если взрослый человек так себя позиционирует, он показывает свою глупость и развращает окружающих”³⁴.

Według Cerkwi patronimikum ma funkcję nobilitującą kobiety. Zgodnie z tradycją, gdy kobieta wyjdzie za mąż i urodzi dzieci, zaczyna być szanowana i nazywana dodatkowo imieniem ojcowskim. Jej patronimikum jest dodatkowym ukłonem w stronę ojca, który ją dobrze wychował. W oczach Kościoła unikanie patronimikum jest świadectwem zaburzeń osobowości lub infantylności. Ci, którzy unikają patronimikum, postrzegani są przez Patriarchat Moskiewski jako zdegenerowani, pozbawieni korzeni, szacunku do ojczyzny i rodziny³⁵.

W świetle powyższego, aby odpowiedzieć na pytanie, czy patronimikum jest elementem tożsamości narodowo-religijnej, należy najpierw rozważyć, czym jest rosyjska tożsamość i co tak naprawdę znaczy przymiotnik *русский*. Ponadto w języku rosyjskim funkcjonują dwie różne nazwy, które na język polski tłumaczone są jednakowo — „Rosjanin” (ros. русский) oraz „Rosjanin” (ros. россиянин). Do tego dochodzą odpowiednio określenia „rosyjski” (ros. русский), który dotyczy etniczności oraz „rosyjski” (ros. российский), odnoszący się do obywatelstwa rosyjskiego (Federacji Rosyjskiej)³⁶.

Tożsamość narodowa jest stanem samoświadomości jednostek, które wierzą, że należą do jednego narodu³⁷. Dane statystyczne spisów świadczą o tym, że Rosję zamieszkuje ponad 100 narodów, ale 80% ludności stanowią sami Rosjanie.

Tożsamość religijna to poczucie przynależności do wspólnoty wyznaniowej, która jest bardzo często zbieżna z przynależnością do

³³ В РПЦ назвали вспышкой бреда отказ ряда феминисток от использования отчества, „Подъем”,

<https://pdmnews.ru/9080/?ysclid=moxxz9cxj707833106> (21.11.2024).

³⁴ К. Кабанова, *Что в отчестве тебе моем?*, „Православный вестник”, <https://orthodox-magazine.ru/numbers/at774> (21.11.2024).

³⁵ Tamże.

³⁶ A. Głąb, *Rosjanie — między narodowością a tożsamością*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace” 2012, nr 1, s. 199.

³⁷ E. Shils, *Naród, narodowość, nacjonalizm a społeczeństwo obywatelskie*, „Sprawy Narodowościowe” 1996, t. V, z. 1 (8), s. 10.

narodu. Walerij Tiszkow w *Encyklopedii narodów Rosji* podkreśla wagę religii prawosławnej dla narodu rosyjskiego, wyjaśniając, że wierzący Rosjanie, Białorusini i znaczna część Ukraińców są w większości wyznania prawosławnego i ono dominuje, pretendując do miana najważniejszego w państwie.³⁸

Na kształtowanie się rosyjskiej świadomości narodowej ważny wpływ miała koncepcja Moskwy jako „trzeciego Rzymu” z początku XVI w. Głosi ona, że po upadku Rzymu i Konstantynopola rolę biblijnego wędrującego królestwa i obrońcy wiary, przejmuje Moskwa. Jej misja trwać będzie do końca świata³⁹. Połączenie elementów religijnych oraz narodowych umacniało rosyjską świadomość mesjanistyczną⁴⁰. Dziejową rolą Rosjanina jest obrona „właściwej religii” i cywilizowanie narodów nierosyjskich⁴¹. Rosjanin uważa swoją kulturę i tradycję za niezależną i samoistną, pozostającą zawsze w opozycji wobec Zachodu.

Zdaniem Stanisława Bielenia współczesna Rosja obrała drogę powrotu do idei mocarstwowości i odmiennej od Zachodu drogi rozwoju. Polityka rosyjska ukierunkowana jest na to, by podkreślać wyjątkowość narodu rosyjskiego. Jest to tożsamość reindykacyjna i jednocześnie kreacyjna, oparta na historii wyobrażonej, a nie rzeczywistej⁴².

„Мапа культур” wskazuje na współistnienie obecnie w Rosji kultury prawosławnej i postkomunistycznej⁴³. Częścią tej kultury i tradycji jest język rosyjski. W czasach ZSRR podjęto próbę stworzenia społeczeństwa homogenicznego, również pod względem językowym. Język rosyjski zyskał status urzędowego i ogólnopaństwowego⁴⁴. Dążenia państwa do utrzymania w języku rosyjskim patronimikum stanowi komponent polityki narodowej i językowej⁴⁵. Patronimikum trak-

³⁸ В. А. Тишков (red.), *Народы России: энциклопедия*, Большая Российская энциклопедия, Москва 1994, s. 433–443.

³⁹ A. de Lazari (red.), *Idee w Rosji: leksykon rosyjsko-polsko-angielski*, t.1, Wyd. Naukowe Semper, Warszawa 1999, s. 258–260.

⁴⁰ S. Narloch, *Totalitaryzm medialny a tożsamość narodowa Rosjan*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” 2015, t. 5, nr 8, s. 220.

⁴¹ P. Foligowski, *Specyfika struktury państwowej Federacji Rosyjskiej — geneza rosyjskiego federalizmu*, „Polityka Wschodnia” 2000, nr 1, s. 90.

⁴² S. Bieleń, *Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej*, Aspra, Warszawa 2005, s. 50.

⁴³ A. Głab, *Rosjanie — między narodowością a tożsamością...*, s. 199–231.

⁴⁴ P. Eberhardt, *Geografia ludności Rosji*, PWN, Warszawa 2002, s. 114.

⁴⁵ Patrz: Э. Петрась, *Политика лингвистической безопасности РФ*, w: Ż. Śładkiewicz, A. Klimkiewicz (red.), *Perswazja językowa w różnych dyskursach*, t. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2017, s. 55–68.

owane jest jako ważny element tradycji odróżniający Rosjanina od „obcego”.

Ta konserwatywna polityka językowa zdaniem socjologów ma jednak negatywne strony. W 2016 roku Fundacja Jegora Gajdara przeprowadziła badania dotyczące dyskryminacji w Federacji Rosyjskiej. Jak wynika z raportu użycie imienia ojcowskiego przyczynia się do podziałów i dyskryminacji. Osoby z imionami i patronimikami, które różnią się kulturowo od dominującej grupy narodowej (przeważnie rosyjskiej) w danym regionie, darzone są znacznie niższym poziomem zaufania niż reszta populacji⁴⁶.

Nie można wykluczyć, że w przyszłości patronimikum w komunikacji codziennej zaniknie, będzie formą zarezerwowaną dla oficjalnych dokumentów, tak jak ma to miejsce w Bułgarii. Polityka językowa Federacji Rosyjskiej obecnie dąży do eksponowania różnic pomiędzy Rosją i Zachodem, odwołując się do tożsamości narodowej i religijnej. Patronimikum jest jednym z jej elementów.

REFERENCES

- Bieleń, Stanisław. *Tożsamość międzynarodowa Federacji Rosyjskiej*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2006.
- Eberhardt, Piotr. *Geografia ludności Rosji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002.
- Foligowski, Przemysław. “Specyfika struktury państwowej Federacji Rosyjskiej — geneza rosyjskiego federalizmu.” *Polityka Wschodnia*, 2000, no. 1: 89–90.
- Gasek, Bogumił. “Osobliwości użycia formy imię + imię ojcowskie w rosyjskojęzycznej komunikacji politycznej i medialnej.” *Zeszyty Cyrylo-Metodiańskie*, 2023, no. 12: 72–89.
- Głąb, Anna. “Rosjanie — między narodowością a tożsamością.” *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia I Prace*, 2012, no. 1: 199–231.
- Kiselev, Evgeny. “Some Aspects of Russian Business Communication.” *The Journal of International Business Communication*, 2018, no. 77: 1–13.
- Kulkova, Anna, and Borisova, Ekaterina. “Cultural Heterogeneity and Trust: Evidence from Naming Patterns in Russia.” *RSSIA 2016. Research Project*, <https://www.researchgate.net/profile/Mumtaz-Hussain/publication/335777703_The_Impact_of_Transportation_Investment_on_Economic_Development_a_Case_Study_of_Pakistan/links/5d7ac4d84585155f1e3eea4c/The-Impact-of-Transportation-Investment-on-Economic-Development-a-Case-Study-of-Pakistan.pdf#page=90>

⁴⁶ A. Kulkova, E. Borisova, *Cultural Heterogeneity and Trust: Evidence from Naming Patterns in Russia*, w: *RSSIA 2016. Research Project*, https://www.researchgate.net/profile/Mumtaz-Hussain-9/publication/335777703_The_Impact_of_Transportation_Investment_on_Economic_Development_a_Case_Study_of_Pakistan/links/5d7ac4d84585155f1e3eea4c/The-Impact-of-Transportation-Investment-on-Economic-Development-a-Case-Study-of-Pakistan.pdf#page=90 (21.11.2024).

PATRONIMIKUM JAKO ELEMENT TOŻSAMOŚCI...

- Study_of_Pakistan/links/5d7ac4d84585155f1e3eea4c/The-Impact-of-Transportation-Investment-on-Economic-Development-a-Case-Study-of-Pakistan.pdf#page=90>.
- Lazari, de Andrzej (ed.). *Idee w Rosji: leksykon rosyjsko-polsko-angielski*. T. 1. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper, 1999.
- Milejkowska, Halina. "Patronimica wschodniosłowiańskie w XI–XV." *Biuletyn PTJ*, 1967, t. XXV: 177–192.
- Minaeva, Liudmila. "From Comrades to Consumers. Interpersonal Aspects of the Lexicon." *Political Discourse in Transition in Europe 1989–1991*. Chilton, Paul, Ilyin, Mikhail, and Mey, Jacob (eds.), <<https://kwansei.repo.nii.ac.jp/record/19599/files/66-4.pdf>>.
- Mordań, Michał. "Imiona odojcowskie w metrykach parafii prawosławnej w Białowieży na przełomie XIX i XX wieku." *Przegląd Rusycystyczny*, 2023, nr 4 (184).
- Narloch, Sabina. "Totalitaryzm medialny a tożsamość narodowa Rosjan." *Studia Bezpieczeństwa Narodowego*, 2015, t. 5, nr 8: 219–243.
- Słownik języka polskiego*. PWN, <<https://sjp.pwn.pl/sjp/patronimikum;2498889.html>>.
- Shils, Edward. "Naród, narodowość, nacjonalizm a społeczeństwo obywatelskie." *Sprawy Narodowościowe*, 1996, t. V, no. 1 (8): 9–30.
- Sitkowski, Krzysztof. "Kompresja tekstowa jako realizacja założeń ekonomii językowej." *Językoznawstwo: współczesne badania, problemy i analizy językoznawcze*, 2011, nr 1 (5):153–158.
- Varpahovskis, Eriks. "Public Diplomacy in Other Words... Russian Words: Systematic Literature Review on Public Diplomacy in the Russian Language." *Journal of Diplomacy*, 2024, vol. 4, no.1: 129–155.
- Астопожникова, Наталья. "Какое отчество мать-одиночка может дать своему ребенку (по закону и по совести)." *Letodor*, 20 March 2019, <<https://letidor.ru/psihologiya/kakoe-otchestvo-mat-odinochka-mozhet-dat-svoemu-rebenku-po-zakonu-i-po-sovesti.htm>>.
- Азнабаева, Альфия. "Патронимы в паспортной формуле именованя личности в Российской Федерации: экзистенциальные парадоксы и норма." *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 2017, no. 5–1 (71), <<https://cyberleninka.ru/article/n/patronimy-v-pasportnoy-formule-imenovaniya-lichnosti-v-rossiyskoy-federatsii-ekzistentsialnye-paradoksy-i-norma/viewer>>.
- "В РПЦ назвали вспышкой бреда отказ ряда феминисток от использования отчества." *Подъем*, <<https://pdmnews.ru/9080/?ysclid=moxyzbk9cxj707833106>>.
- Васильченко, Евгений. "'Путь в никуда': в Госдуме выступили против 'матчества' в документах." *News.ru*, <<https://news.ru/cis/deputat-gosdumy-vystupila-protiv-matchestva-v-rossijskih-svidetelstvah-o-rozhdenii>>.
- Дьяченко, Сергей. "Откуда взялось отчество?" *Полтавщина*, <<https://poltava.to/project/3201/>>.
- Горшков, Андрей. "Фамилия, имя... матчество?" <<https://gramota.ru/journal/stati/zhizn-yazyka/familiya-ima-matchestvo>>.
- Кабанова, Ксения. "Что в отчестве тебе моем?" *Православный вестник*, <<https://orthodox-magazine.ru/numbers/at774>>.
- Кронгауз, Максим. *Русский язык на грани нервного срыва*. Москва: Знак, 2009.
- Норман, Борис, Райнохова, Наталья. "Отчество как один из символов русской культуры." *Вопросы ономастики*, 2020, no. 2 (17): 323–336.

- “Нужно ли нашему человеку отчество?” *Полтавщина*, <<https://poltava.to/project/3201/>>.
- Пахомова, Инна. “Новые процессы в русском речевом этикете.” *Полилингвистичность и транскультурные практики*, 2012, no. 3: 62–67.
- Петрась, Эльжбета. “Политика лингвистической безопасности РФ.” *Perswazja językowa w różnych dyskursach*. Т. 2. Śladkiewicz, Żanna, Klimkiewicz, Aleksandra (eds.). Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2017, s. 55–68.
- Петровский, Никандр. *Словарь русских личных имен*. Москва: Русский Язык, 1984.
- “Почему в Европе не используют отчество, а в России оно есть у всех и что такое матчество.” *Проект Культурология.РФ*, <<https://kulturologia.ru/blogs/221020/47912/ct/3201/>>.
- Прохоров, Александр (ed.). *Большой энциклопедический словарь*. Москва: Большая Российская энциклопедия, 2000, <<https://rus-big-enc-dict.slovaronline.com>>.
- Рут, Мария. “Вокруг отчества: почти публицистические заметки.” *Вопросы ономастики*, 2021, т. 18, no. 1: 224–236.
- Суперанская, Александра. *Имя — через века и страны*. Москва: Наука, 1990.
- Тишков, Валерий (ed.). *Народы России: энциклопедия*. Москва: Большая Российская энциклопедия, 1994.
- “Томский священник не поддерживает идею давать ‘матчество’ ребенку.” *Государственный Интернет-Канал “Россия”*, <<https://www.tvtomsk.ru/news/55900-svjaschennik.html>>.
- Ушаков, Дмитрий. *Толковый словарь Ушакова*, <<https://ushakovdictionary.ru/word.php?wordid=43604>>.
- Формановская, Наталья. *Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход*. Москва: Русский язык, 2002.